

העליון מבהיר: שינוי ייצוג אינו מצדיק עיון מחדש בהחלטה וחריגה מעקרון סופיות הדיון

הוצאה לפועל-פשיטת רגל

הוצאה לפועל-אחריות נאמן

סדר דין אזרחי-מועדים

רע"א 72239-06-25 דלק נ' דלק ואח'

כב' השופטת – ר' רונן

ב"כ המבקש: עו"ד יוסף אסף קוסטיקה; ב"כ המשיבה: לא צוין

14.8.25

העובדות:

1. עסקינן בבקשת רשות ערעור על החלטתו של בית המשפט המחוזי, בגידרה נדחתה בקשת המבקש לעיון חוזר בהחלטה קודמת בה הורה בית המשפט המחוזי כי תמורה שהוא עתיד לקבל – תועבר לקופת הכינוס של נכסי המשיב 1- הוא אביו והחייב בהליך פשיטת רגל. תכנית הפירעון שאושרה מתייחסת, בין היתר, לנכסים בהם מחזיק החייב בשכונת פרדס דכה ביפו – בה הוא מתגורר עם בני משפחתו וביניהם המבקש ואימו. בתוכנית נקבע כי ככל שהחייב יהיה זכאי לתמורה בגין נכסים אלה – אז תועבר לקופת הכינוס של נכיו, בכפוף להותרת דמי דיור חלוף בידיו. כן נקבע כי ככל שילדיו של החייב יקבלו תמורה עבור זכויותיו בנכסים האמורים – תמורה זו תוקנה לקופת הכינוס. בנוסף, המשיב 2 מונה כנאמן לנכסי החייב. ערעור שהגיש החייב על פסק הדין, נדחה, והוא הפך חלוט. לאחר שאושרה תכנית הפירעון, פנה הנאמן לביהמ"ש וטען כי קבוצת חג'ג' ייזום נדל"ן בע"מ ניהלה מגעים עם דיירים בשכונה, ובכלל זה עם החייב, לצורך פינויים מנכסיהם, וקידום פרויקט נדל"ן. בין הצדדים נחתמו הסכמים לפיהם התחייבו המבקש והאם לפנות את הנכסים, בתמורה לזכויות בדירות בפרויקט החדש ולקבלת פיצויים, והחייב התחייב כערב, לפנות את הנכסים, ללא תמורה. הנאמן טען כי מדובר בתוכנית של החייב שמטרתה לעקוף את הוראות תכנית הפירעון ולהבריח נכסים מנושיו, ולמעשה החייב הוא מי שיקבל את הכספים בפועל והעברת התמורה באמצעות המבקש והאם נועדה כדי להתחמק מתשלום חובותיו. בהמשך התקיים דיון בבקשת הנאמן, אולם ב"כ המבקש והאם לא הגיש תגובה במועד, וביהמ"ש קבע שמטרתו של הסכם הפינוי שנחתם בין קבוצת חג'ג' לבין המבקש היא הברחת נכסים, וכי התמורה שתתקבל מכוחו תועבר לקופת הכינוס. בחלוף כתשעה חודשים, הגיש המבקש בקשה לעיון חוזר בהחלטה בבקשת הנאמן, והבקשה נדחתה תוך שנקבע כי מחדליו של בא-כוחו הקודם – אין די בה כדי להצדיק הגשת ראיות בשלב מאוחר בהליך.

2. לטענת המבקש, התנהלות רשלנית של בא-כוחו הקודם הביאה לכך שההחלטה בבקשת הנאמן ניתנה מבלי שהוגשה תגובה מטעמו. התוצאה של דחיית הבקשה היא שראיות רלוונטיות לא יהיו לפני בית המשפט בעת קבלת ההחלטה, באופן שיוביל לפגיעה בעיקרון גילוי האמת, ובזכויותיו להליך הוגן ולגישה לערכאות.

1. כב' השופטת ר' רונן פסקה כי יש לדחות את הבקשה. השימוש בסמכות לעיין מחדש בהחלטות בהליכי פשיטת רגל, כמו גם בהליכים אחרים, ייעשה בהתקיים שינוי נסיבות מהותי שחל לאחר מתן החלטה או גילוי עובדות חדשות שלא היו ידועות בעת מתן ההחלטה, או בהינתן קיומה של טעות טכנית ברורה בהחלטה. סמכות העיון מחדש אינה מיועדת להתמודדות עם טענות הנוגעות לטעות מהותית שנפלה בהחלטת בית המשפט, ולשם כך נועד הערעור. אכן, סמכות העיון מחדש בהליכי פשיטת רגל הינה רחבה ונועדה לאפשר גמישות לבית המשפט, כמתחייב מאופיו הדינמי של ההליך, אולם, ועל מנת שלא לכרסם יתר על המידה בעיקרון סופיות הדיון, על בית המשפט לנקוט משנה זהירות בשימוש בסמכות זו ולהפעילה בצמצום. בפסיקה ישנה הבחנה בין החלטות "מתמשכות" לבין החלטות מכריעות". הליך פשיטת רגל מטבעו עשוי להימשך זמן רב, ובמהלכו ניתנות החלטות מסוגים שונים: חלקן "מתמשכות" במובן זה שהן מושפעות מנסיבות משתנות, וחלקן "מכריעות" במובן זה שהן מכריעות במחלוקת נקודתית. מטבע הדברים, השימוש בסמכות לעיון מחדש מתאים יותר בהחלטות מתמשכות, בעוד שעיון מחדש בהחלטות מכריעות הוא חריג יותר.

2. בהמשך לאמור, נקבע כי ההחלטה בבקשת הנאמן היא מסוג ההחלטות המכריעות במחלוקת נקודתית, לגביהן נקבע כי סמכות העיון מחדש תופעל בצמצום ובזהירות רבה. ומכל מקום, המבקש לא הוכיח כי מתקיימת בעניינו אחת משתי העילות שעשויות להצדיק קבלת בקשה לעיון מחדש. הטעם היחיד אליו התייחס המבקש להגשת הבקשה לעיון מחדש הוא שמדובר במחדל של בא כוחו הקודם, ואולם כפי שציין גם בית משפט קמא בהחלטתו – שינוי ייצוג כשלעצמו אינו מצדיק עיון מחדש בהחלטה. המבקש נכח בעצמו בדיון בבקשת הנאמן – כך שהכיר את ההחלטה בה הורה בית המשפט על הגשת תגובה מטעם הצדדים ככל שלא תושג הסכמה, ואין לו הסבר סביר לכך שהוא עתר להגשת ראיות שלשיתו יכולות לתמוך בטענותיו – ושהיה באפשרותו להגיש במסגרת הדיון בבקשת הנאמן – רק בחלוף למעלה משנה ממועד הדיון.

3. זאת ועוד, נקבע כי ערך גילוי האמת אינו עומד לבדו, ולמולו ניצבים ערכים, אינטרסים ועקרונות אחרים הראויים אף הם להגנה, וביניהם עקרון סופיות הדיון. הכלל הוא סופיות הדיון, והחריג הוא עיון מחדש. זאת בפרט כאשר מדובר ב"החלטה מכריעה" בהליך פשיטת רגל. הרציונליים המרכזיים הניצבים ביסוד עיקרון סופיות הדיון הם הצורך בוודאות וביציבות – ובפרט בהבטחת הסתמכותו של בעל דין על מעשה שיפוטי באופן שיאפשר לו לכלכל את צעדיו, והצורך ביעילות מערכת המשפט, המחייב לשים סוף לדיון ולא לאפשר ככלל פתיחת דיונים מחדש, בהינתן משאביה המוגבלים של המערכת. רציונליים אלה עומדים בעינם גם כאשר ההחלטה בה מבוקש לעיין מחדש טרם יצאה אל הפועל והתממשה. העובדה שהחלטה לא הפכה ל"מעשה עשוי" אינה מהווה כשלעצמה הצדקה לעיין בה מחדש. עקרון סופיות הדיון משרת למעשה את האינטרס של כל פרט הזקוק לשירות מערכת המשפט – הן בראי היכולת שלו ליתן אמון ביציבות תוצאות ההליך, והן בהינתן שהתמשכות של הליך אחד גורמת באופן טבעי לעיכובים אפשריים בדיונים בהליכים אחרים.

